

Asia: VN/1195/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopalvelu

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/1195/2024

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työ-taistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta.

Luonnos on tulkinnanvarainen ja epätarkka ja siinä on ristiriitaisuuksia voimassa olevan lainsäädännön ja oikeuskäytännön kannalta.

Suojelutyöllä tarkoitetaan perinteisesti sellaista työtä, joka on välttämätöntä suorittaa työtaistelun aikana kansalaisten hengen tai terveyden suojelemiseksi tai omaisuuden turvaamiseksi, joka on erityisen vaarassa työtaistelun vuoksi. Työntekijöiden yhdistykset päättävät työtaistelun kohdistumisesta ja rajaamisesta sisältäen myös suojelutyön osuuden. Työmarkkinakäytännöt ovat tältä osin vakiintuneet ja toimivat, mikä on mainittu myös esityksessä. Insinööriliitto ei pidä uutta sääntelyä tarpeellisena.

Yksityisellä sektorilla ei ole tällä hetkellä suojelutyötä koskevaa lainsäädäntöä, mutta työtaisteluoikeuden rajoja koskevaa oikeuskäytäntöä on runsaasti, erityisesti turvaamistoimien kannalta (KKO 2000:94, KKO 2018:61, KKO 2020:50). Julkisella sektorilla on jo nyt voimassa olevaa virkamiehiä ja viranhaltijoita koskevaa lainsäädäntöä, joka rajoittaa heidän työtaisteluoikeuttaan. Esitys johtaa epäselvyyksiin ja päällekkäiseen sääntelyyn julkisella sektorilla.

Luonnosesityksessä ehdotetaan, että uusi sääntely koskee sekä yksityistä että julkista sektoria ja sekä sopimuksettomana aikana että sopimusten voimassa ollessa toteutettuja työtaisteluja. Tällä hetkellä työtuomioistuin voi tuomita työrauhavelvoitteen rikkomisesta hyvityssakkoa, mutta se ei voi kieltää lain vastaista työtaistelua. Luonnoksessa esitetään, että käräjäoikeus voisi työnantajan hakemuksesta lykätä työtaistelua välittömästi tai kieltää sen väliaikaisesti tai kokonaan. Käräjäoikeuden olisi mahdollisuuksien mukaan rajattava kieltö siten, että se koskee laissa tarkoitettuja turvattavia oikeushyviä. Ehdotettu sana-muoto mahdollistaa laajemmat kiellot, kuin olisi välttämätöntä eikä tällainen sääntelytapa vastaa perusoikeuksien rajoittamiselta edellytettyä välttämättömyys- ja täsmällisyysvaatimuksia.

Luonnosesityksen mukaan työ- ja virkaehtosopimuslakien rikkomista koskeva asia käsiteltäisiin nykyiseen tapaan työtuomioistuimessa, mutta saman työtaistelun tai uhan rajauksia koskevat suojelutyökysymykset käräjäoikeuksissa. Samaan aikaan voisi olla käräjäoikeudessa ja työtuomioistuimessa käsittelyssä erilliset prosessit, jotka molemmat koskevat samaa asiaa. Luonnosesityksessä ei ole lainkaan arvioitu päällekkäisten prosessien vaikutusta asianosaisten, viranomaisten resurssien tai oikeudenkäyntikulujen kannalta.

Ammattiliiton hyvitysvastuun säätämiseksi suojelutyövelvoitteen laiminlyönnistä ei ole perusteita. Työn-antajalla on oikeus hakea väliaikaista kieltä ja kieltö sisältää uhkasakon, joka on riittävä uhka varmistaakseen kiellon noudattamisen. Hyvityksen 150 000 euron enimmäismäärä on ylimitoitettu. Samasta työrauhavelvoitteen aikana toteutetusta työtaistelusta voi seurata saman lain toisen säännöksen perusteella enimmäismäärältään samansuuruinen hyvityssakko. Lisäksi nämä kaksi seuraamusta käsiteltäisiin kahden eri tuomioistuimen erillisissä oikeudenkäynneissä, joista molemmista olisi oikeudenkäyntikuluriski hyvi-tyksen lisäksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Tavoitteena on siten vaikuttaa suoraan kuluvaan neuvottelukierrokseen.

Suhde perustuslakiin

Suomessa perustuslain 13. pykälä takaa järjestäytymisvapauden, joka kattaa ammatillisen yhdistymisvapauden ja oikeuden järjestäytyä muiden etujen puolustamiseksi. Tämä pykälä sisältää myös työtaisteluoikeuden, joka on perusoikeus. Lisäksi ammatillinen järjestäytymisvapaus ja

työtaisteluoikeus on turvattu useissa Suomea velvoittavissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.

Perusoikeuksien rajoituksista on säädettävä lailla ja lisäksi rajoitusperusteiden tulee olla tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Lakiehdotuksessa ei luetella tehtäviä tai toimintoja, joista olisi välttämätöntä huolehtia työtaistelun aikana. Suojelutyön tarvetta arvioitaisiin esityksen mukaan tiettyjen oikeushyvien vaarantumisen kautta. Oikeushyvä on abstrakti käsite. Se viittaa oikeusjärjestyksen suojelemiin arvoihin ja etuihin, jotka eivät ole konkreettisia esineitä tai asioita, vaan pikemminkin periaatteita ja intressejä, kuten henki, terveys, omaisuus. Ehdotetut säännökset eivät ole perusoikeusrajoitusten näkö-kulmasta riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista, vaan saavat keskeisen sisältönsä hallituksen esityksen perusteluteksteistä.

1 §

-

3 §

-

8 c §

-

8 d §

-

8 e §

-

8 f §

-

8 g §

-

18 a §

-

18 b §

-

18 c §

-

18 d §

-
Lausunnonantajia pyydetään lausumaan siitä, onko työmarkkinoilla kohdattu ongelmia suojelutyöhön liittyen.

-
Onko hätätyötä koskevaa sääntelyä tarpeen muuttaa ottaen huomioon lakiehdotukset ja jos on, millä tavalla?

-
Oikeusministeriötä pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä (ml. oikeudenkäymiskaaren ja ulosottoaaren säännösten soveltuminen), ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastaisesta työtaistelusta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen liittyvistä kysymyksistä (vahingonkorvauslain soveltuminen) sekä kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltumisesta tilanteessa, jossa työtaistelu olisi sekä työrauhavelvollisuuden vastainen että ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastainen.

-
Asianajajaliittoa pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä.

Salonranta Jussi
Insinööriliitto IL ry